

# J.T.P. Bijhouwer

*Gerrie Andela*

*Grensverleggend landschapsarchitect*

**1 Over grenzen heen 8**

- Botanische verkenningen 10
- De keuze voor een samenhangende rationele parkaanleg 14
- Het Kralingse Bos als woonkamer 18
- Logische opbouw van een begraafplaats 19

**2 'Een tuin dient het gehele leven te verrijken' 22**

- 'Anarchie in het vak der tuinarchitectuur' 22
- Een nieuwe tuinkunst in wording 26
- Geen sentimentaliteit maar eerlijkheid 31
- Een keur aan plannen in Roosendaal 35
- 'Een tuinarchitect die iets meer kan dan tuintjes maken' 40
- Tuinruimten van duidelijke vorm 45
- 'Een typische Nederlandsche parkstijl' 51

**3 De geboorte van het landschapsonwerp 56**

- Eén grondprincipe 57
- Ruimten met 'taxeerbare' afmetingen 59
- De uitdaging van het boerenerf 62
- Behouden of scheppen van landschapsschoon 64
- In harmonie met de omgeving 71
- Vormgeven aan een nieuwe gemeenschap 75

**4 Nederlandse cultuurlandschappen 80**

- Nieuw coulisselandschap 81
- 'Ontspanningsneigingen' op het platteland 82
- Assenkruis als bepalend motief 84
- Ruimtewerking op het boerenerf 87
- Vormwil op hoogwaardige grond 89
- Verticale benadering voor Walcheren 90
- Landschapstypen herzien 91
- Vertrouwen in ruilverkaveling 94

**5 Getekend door de Tweede Wereldoorlog 96**

- Traditie versus vernieuwing 96
- Een logische, aangename indeling 102
- Een Nederlandse tuinkunst 103
- Geen ideale oplossing voor de 'vrije' watersport 106
- Schafhuurgraven af 109
- In memoriam in meervoud 111

## 6 Een open en kritisch oog 116

- Nederland overvol 119
- Ontspanningslandschappen 120
- Nieuwe betekenis voor het stedelijk groen 121
- Volgeling van Mumford 124
- De weg in het landschap 127
- De bromfiets als richtsnoer voor stedenbouw 129
- Amerikaanse notities 130
- 'Let's be more playful' 132

## 7 Toveren met materiaal 134

- Ongemakkelijk werk met de 'heren-tuinarchitecten' 135
- Profiteren van het schoon der omgeving 137
- Karakter van het openbaar groen 143
- Groensupervisor 143
- Familieparken 146
- Een pauzehof voor een 'city' 148
- Nieuwe denkbeelden voor het thuisfront 149
- Een alfabet van ruimtevormen 155
- Tuinen van grote eenvoud en openheid 158

## 8 Toeren door Hollands polderlandschap 164

- Kritische kanttekeningen 166
- Conflicterende belangen 169
- Onvermijdelijke ontwikkelingen 172
- Ten voeten uit 173

## 9 Een geboren onderwijzer 174

- Onderwijs per post 175
- Een grote inzet vereist 177
- Studierichting XIII 179
- Te oud, te voorzichtig en te zwaarwichtig 180
- Een eenmanspost 181
- Oefeningen in waarnemen en ontwerpen 182
- Noodzaak van zelfkritiek 183
- Landschapskunde voor stedenbouwers 188
- Veel waardering 190
- Erkenning van het vak 191
- De landschapsarchitect als generalist 192
- Dankdag voor het Gewas 193

### Epiloog

### Landschapsarchitectuur tussen wetenschap en ontwerp 196

- Ruimtelijke samenhang 197
- Stedenbouw 198

## Projecten 199

- Ontwerp Burgemeester Coenenpark, Roosendaal, 1934 200
- Tuin familie Moorrees, Voorschoten, 1937 204
- Algemeen Beplantingsplan Wieringermeer, 1937 208
- Kanaliseringsplan Oude IJssel, 1940 210
- Beplantingsschema Land van Vollenhove, 1943 214
- Uitbreidingsplan begraafplaats, Wageningen, 1944 218
- Herinrichting tuin paleis Huis ten Bosch, Den Haag, 1946–1956 220
- Groenvoorziening Deventer, 1947 224
- Terreininrichting sanatorium De Klokkenberg, Breda, 1949–1953 228
- Ontwerp beeldentuin Kröller-Müller Museum, Otterlo, 1955–1964 232

### Rehabilitatie voor de generatie van Bijhouwer 236

Adriaan Geuze

### Summary 243

### Biografie 245

### Werkenlijst 246

### Publicatielijst 248

### Bibliografie 252

### Register 254

### Colofon 256